

Är vi beredda att leva solidariskt?

Överallt där det finns krig eller där mänskliga rättigheter kränks, där orättvis fördelning av resurser blottläggs eller miljön förstörs, har mänskliga relationer brutit samman. Dessa situationer präglas av icke-relationer, om tillstånd där människor i grund och botten har upphört att vara respektfulla och ansvarstagande personer i ett socialt samspel. Människorna har ställt sig utanför den mänskliga gemenskapen.

Enligt kristen tro är mänskligheten kallad att avspegla den treenige guden. Som personer är vi kallade att återspegla Guds egen relation till oss. Som Gud ger sig själv till oss måste vi ge oss till varandra. Vi "återbär", relaterar, Guds gåva till vår medmänniska i ett oändligt socialt samspel. Samtidigt möter vi Guds avbild i varje människa och denna avbild återspeglas i oss själva. Detta igenkännande borde väcka i respekt. "Respicere" betyder just återspegla och gör att vi måste lämna varandra frihet och samtidigt se på varandra och på hela världen med ansvar. Som troende människor är vi kallade att både svara på och svara inför hela skapelsen, hela verkligheten, eftersom Gud har vidrört allt och alla i en ständigt pågående skapelseprocess. Vi kan framkalla det gudomliga, men också förneka det.

Hela den judisk-kristna traditionen har en positiv inställning till det materiella och det kroppsliga. Gud talar själv om sin skapelse som något mycket gott och det är den vi är satta att förvalta. Som kristna tror vi att Gud antog kött och blev människa som vi. Våra kroppar är den Helige Andes tempel och utstrålar något gudomligt bara vi har förmågan att se det och ha omsorg om det. Vi är alltså kallade att leva rakt in i verkligheten, och genom det vi är, i och genom vår kropp återspegla det gudomliga.

När vi talar om Skapelsen säger vi något mer än bara Naturen, något mer än bara djur och människa. Mitt i det fysiska och biologiska ser vi det som skapar nytt liv: relationer. Vi är samtidigt medvetna om att vi också kan skada, döda och förinta och därmed bryta ner relationerna. Gud vill aldrig bryta relationen med människan och därför lever vi i ett evigt förbund med Gud. Detta förbund har beskrivits och förnyats på olika sätt i den judisk-kristna traditionen, men i grund och botten är det samma, eviga förbund. På hebreiska heter förbund "berit" och det innehåller samma språkliga stam som ordet för skapa, "bara". Vi är således inbegripna i en ständig skapelseprocess. Om vi är respektfulla och ansvarstagande i våra relationer skapas något nytt och samtidigt gott. Om vi är respektlösa och oansvariga i våra relationer bryter vi ner det som redan finns till.

För att relationer ska vara respektfulla och ansvarstagande krävs tillit. Vi måste helt enkelt se varandra som jämbördiga med samma värde och värdighet. I alla skapelseprocesser, i all utveckling och forskning, i allt arbete vi utför, krävs att vi har förtroende för varandra. Ju mer komplext ett område är och ju fler människor som inbegrips i det, desto mer tillitsfull grundinställning måste vi ha till varandra. Varför? Jo, för i varje nytt skapande tar vi en risk. Om något nytt och oförutsägbart ska födas och växa fram så kan vi inte kontrollera, ha makt över, hela utvecklingskedjan. Vi måste lita på att alla bär, att alla vill göra sitt för det gemensamma bästa, för det gemensamma resultatet. Alla mänskliga handlingar som ska göra oss till "mer människor" innehåller en okänd faktor, ett risktagande. Det lilla barnet som ska lära sig att gå måste först veta att föräldrarna vill dess bästa och att de finns där, samtidigt som det vet att det måste ta risken att falla omkull, för att kunna stå upp.

Både en sund ekonomi och ekologi vilar på samma tillit och risktagande. Båda begreppen handlar om hur vi på ett balanserat sätt bygger upp vårt "gemensamma hus" och hur vi kan leva i solidaritet med varandra. Exploatering av naturresurser i ett område där befolkningen samtidigt utarmas leder ofrånkomligt till våld och krig. Alla har rätt till en dräglig överlevnad utifrån de resurser man förfogar över och kan utvinna själv eller med hjälp utifrån. Samtidigt tillhör naturtillgångarna hela mänskligheten, inte bara vi som lever nu, utan också framtida generationer. Det gäller också vår kunskap. Hur vi handskas med både förnyelsebara och begränsade naturresurser, vilka handelsregler vi beslutar om och hur vi värderar varor och tjänster har att göra med hur vi ser på våra medmänniskor. Kan vi svara för våra handlingar och beslut inför hela mänskligheten, även inför framtida generationer? Vågar vi fatta politiska beslut med det gemensamma bästa för ögonen och inte tänka på vår egen vinning, vare sig vi ser denna vinning för oss själva, vår nation eller vår världsdel?

I kristna sammanhang är det ofta lätt att tala om mångfald, interkulturalitet, rättvisa och solidaritet. Men är vi beredda att leva efter det när det handlar om vår egen bekvämlighet? Solidaritet är inte en känsla av samhörighet, utan en vilja att leva jämbördigt, som syskon och vänner, som delar allt. Att leva solidariskt efter Guds eviga förbund med mänskligheten är att ha alla människors gemensamma bästa för ögonen i varje enskilt beslut och handling. Solidariteten handlar om mina egna investeringar, var jag placerar mitt kapital och vilka varor jag köper, likaväl som att badda såren hos den sårade och uppmärksamt relatera till var och en jag möter. Det handlar också om plikten att ställa min egen förmåga till tjänst för gemenskapen. Vi är skapade som relationella och sociala varelser och vi blir till bara när någon annan kallar oss "Du".

Sr Madeleine Fredell OP

Fil. kand., M.A. i Contemporary theology, dominikansyster och generalsekreterare för Justitia et Pax, Kommissionen för Rättvisa och Fred i Stockholms Katolska Stift.